

55269

TAVASZ
SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS
KÖZGAZDASÁGI FOLYÓIRAT

Aschner

Bledner 19.

Kiadó és főszerkesztő: SZEREDAI-GRUBER KÁROLY

Bratislava

II. évfolyam, 40. szám

1920. november 10.

Ára K. 5.—

TARTALOM

	Oldal		Oldal
Zárt kapuk előtt. (Novella.) Irta MESARTIM	761	Film.	767
A házasság három korszaka. Irta DORY	764	Kis tárcs. Interjú egy kis francia babával. —	
Merengés. HOLLY JENŐ költeménye.	765	Narcissa.	768
Tánc. Music-hall. Irta HELLER RÓBERT...	765	Két világ határán. Irta HAMVAS JÓZSEF..	769
Írók és könyvek. Új költők. Irta Sz.-G. K.	767	Szerkesztői posta.	774
		Hirdetések.	

T. c. előfizetőinkhez!

Október hó folyamán számos előfizetés lejárt. Nagyon kérjük azoknak mielőbbi megújítását. A „Tavasz“-nak szüksége van minden egyes előfizetőre. Ne hagyjon minket cserben senki! Az előfizetési díjak postautalványon a „Tavasz“ kiadóhivatalának címére, **Br. tislava, Simonyi Iván-sor 14., II. em.** küldhetők, vagy a „Tavasz“ számlájának javára a **Pozsonyi Iparbanknál** (Ventur-utca) fizethetők be. Postai befizetőlapot kívánatra készséggel küldünk.

Előfizetési díj negyedévre **40 K.**, félévre **80 K.**

A „TAVASZ“ szerkesztősége és kiadóhivatala.

Kiadó és főszerkesztő: SZEREDAI-GRUBER KÁROLY.

Belső dolgozótársak: HERCZEG GÁBOR, HONTHY OTTÓ,
JÁNOSSY ALFRÉD, MESARTIM. :: ::

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BRATISLAVA, Simonyi Iván-sor 14, II. em.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	160—	korona
Fél évre	80—	„
Negyedévre	40—	„
Egyes szám ára	5—	„

A „TAVASZ“ ELŐFIZETÉSI DIJÁNAK BEKÜLDÉSÉT A KIADÓHIVATAL CIMÉRE

(BRATISLAVA, Simonyi Iván-sor 14, II. em.) kérjük.

A „TAVASZ“ kapható STEINER könyvkereskedésében, Ventur-utca 22 és fiókjában, Stúr-út 15, valamint minden nagyobb könyvkereskedésben és trafikban.

A „TAVASZ“-T 1919. ÉVI MÁJUS HAVÁBAN A WIGAND-CÉG ALAPITOTTA.

Modern női fodrászat

és manikűr

EGYÉNI FRIZURÁK / MANIKÜR ÉS PEDIKÜR
HAJMOSÁS / Mindenféle hajmunka / HAJFESTÉS

LANGE KÁROLY

NŐI FODRÁSZ-SZALONJA

Bratislava, Kossuth-Lajos-tér 8.

— Zárt kapuk előtt —

Irla Mesartim

A helyéről senki sem mozdult. Az utolsó szavak zenéje még ott zsongolt a nagy színház fülledt levegőjében és megbabonázta, lenyűgözte a lelkeket. Valaki felállt az első sorban, aztán lassan, kedvetlenül kezdtek a többiek is kifelé indulni. Sok volt köztük a fiatal, az arcuk sápadt volt, a szemükben lázas vagy tétova tűz fénye reszketett.

Szótlatlanul, ünnepélyes csendben tódultak ki a színházból. A szellemük ott maradt az elsötétült nézőtéren, belemerülve ama fenséges események nézésébe, amelyek Dorian Gray szobájában történnek. A tágas terrasszon keresztül beáradó holdfényben ott ül maga Dorián és egy Chopin-nottturnét játszik, mellette pedig lord Harry áll és amit beszél, az rettenetes...

Két fiatal leány szorosan egymásba karolva lépkedett a széles lépcsőn lefelé. A kijáratnál körülnéztek. Az egyik autóba éppen előttük szállott két urileány egy idős ural.

— Láttad, Peppa — szólt az egyik leány és a járda széléről utánuk hajolt a szépruhás urileányoknak, — ezek jól voltak öltözködve! Ha nekünk kerülné, ha nekünk egyszer lehetne így! És hallottam, a Hungáriát mondták be a sofförnek! ... Peppa, mért vagyunk mi szegények? ... Olyan nagyon szegények vagyunk! ... Nekünk nem lehet semmit, nekünk most haza kell menni, ... a kihült sparherden vár bennünket a szegényes vacsoránk és holnap ... újra odaülünk a táviróasztal elé ... Holnap ... Istenem ...

— Hallgass! Gyere! — kiáltotta a másik és megragadta a beszélő leány kezét. — Ma nem megyünk haza, ma nem kell a szegényes vacsora, ma semmi se kell abból, ami tegnap volt és ami azelőtt mindig volt. Rettenetes volt, nem kell belőle, nem, nem, gyere és soha többé nem lesz úgy, nem lehet, nem szabad ... Gyere! Siess!

— Mit akarsz, hová akarsz ... sietni ...

— Magam sem tudom, csak gyere, sietni kell. Ma megtanultam, ma sokat tanultam. Te, Lizett, ma este többet tanultam, mint hét évig az iskolapadban. Az mind ámitás volt, hazugság volt! ... Bekötötték a szemünket, béklyót raktak az érzéseinkre, vágyainkra, az életünk egyetlen igaz szavát belénk fojtották! ... De a béklyók, a fojtogató bilincsek ma este lehullottak ... Már vége. Már vissza se lehet tartani ... Lizett, az élet hívó szavát ma este a fülünkbe kiáltották a színpadról, ... képeket látok ... szavak zenéje csendül a lelkembe, Lizett, siess!

Dideregve bújtak össze, de nem a külső hidegtől vacogott a foguk, hanem a belső forróságtól. Már értették, megértették egymást. A nagystilű, külsőségeiben kápráztató, a művészetek szédítő és az emberi tudás és raffinéria fölényes gesztusaival rabulejtő világváros ideges leányai voltak. Fialatok még, de az ajkuk szegletében már gyakran meghúzódott egy cinikus mosolygás. Gyermekkoruk nem volt, meséket nem mondott nekik senki. A szüleik szegények voltak, nem értek rá velük törődni. Egy házban laktak, piszkos, elhagyott kis utcában és ott is nőttek föl, az utcán. Mindig kócosak voltak, rongyosak és éhesek. Ébredő gyermeklelkük az élet komisz, brutális jelenetein tanult elcsodálkozni. Egy színes üveg-golyó, egy darabka édes kalács, — ennyit akartak csak és ennyit is ritkán vetett nekik a mostoha életük. Fiugyerekekkel verekedtek és megtanultak már nem sírni a durva öklök csapásai alatt. Aztán jött az iskola. Valahol a harmadik, negyedik utcában nagy, rettenetes nagy épület. Meg kellett szokni a mindennapi mosdást, fésülködést. Kezdték okosak, nagyon okosak lenni. Kilenc éves korukban már elérkezett hozzájuk az élet nagy misztériuma, már apróbb szerelmi tragédiákat éltek át.

— Az élet, — felelte röviden a leány — ma jobban bántott bennünket, mint eddig együttvéve.

Jágó arcán keserű mosoly jelent meg, a kezével lemondóan legyintett.

— Az más! ... Ő az egyetlen gonosztevő, akin sohasem torolhatjuk meg magunkat ... Én is ki akartam vele kezdeni, az étellel ... Meg akartam mutatni, hogy vagyok valaki, ... már nagyon meguntam a koplalást a negyedik emeleti szobámban. ... Szerettem volna egyszerű szőnyeges ... virágos ... napsugaras szobát és — már huszonöt év óta ott lakom ... ott...és ... még egyszer sem sütött be hozzám a nap...

A pincér letett az asztalra egy széles, metszett üvegtálat, amelynek az alján hámozott őszibarack-szeletek voltak és félig töltve volt pezsgővel. Egy ezüst kanállal mert a poharakba és odatette a leányok elé. Peppa és Lizett lassan, szinte tisztelettel emelték az ajkukhoz a lehelletfinom poharakat. A szokatlan édes ital hirtelen a fejükbe szökött, a halvány arcuk kipirult és a fülükben, mint egy új dal melódiája, szakgatottan föl-fölhangzottak a szavak, amik ma este a szinpadról hullottak a lelükre.

A cigányok valami nagyon szomorú hallgató nótát kezdtek játszani.

Peppa hirtelen odafordult a színészhez.

— Jágó, maga, ugye, ismeri a Dorian Gray arcképét?

— Hogyne ismerném, mindig arra vágytam, hogy eljátszhasam Harry lord szerepét. Fiatalabb koromban határozottan csodálatba ejtett a lord és csak a jó Isten a tudója, mennyi keserves percet szerzett nekem veszedelmes tanítása.

— Oh, rettenetes igaz, amiket a lord beszél! — mondta a leány meggyőződéssel. — Ma este a Nemzetiben voltunk és ... Jágó, tudja-e, hogy mi többé nem megyünk oda vissza, abba a szomorú házba? ...

Jágó arcán szintelen mosoly játszadozott és a cigarettája elszálló füstje után nézett. Szenvedély, hangsúly nélkül, mintha a szétszórt füstből olvasná, elkezdett recitálni: — ... ragadja meg az ifjúságát, szórja az élete aranyát, ne hallgasson a betegekre, élje ki e duzzadó erőt. Győzzön, diadalmaskodjon, de ne küzdjön. — Ne féljen semmitől. — Ön szép, ön fiatal. — Önnek mindent szabad. — Ha nem érti meg, hát higgye el, hogy az egész világ egyedül az öné. — Úr Isten — csak ne nélkülözzön. — Hiszen olyan rövid az ifjúsága — és a szépsége. — A virág elpusztul, de nyílik újra. De az ifjúság, — az hűtlen. Tom-pul, lazul, kimerül a husz év csodás szivverése. — De az emlékezés feljár — és a szenvedély, amit elkergettünk, — vigyorogva röhög mifelénk. Elment az ifjúság. — Ifjúság, — te szent — te egyetlen szép ifjúság. — Nincs, nincs semmi a világban, csak az ifjúság.

Elhallgatott és felemelte a poharát, kiitta, ami pezsgő benne volt. A két leány nyitott ajakkal, csillogó szemekkel meredt rá. Peppa átnyúlt az

asztalon, gyengéden rátette a kezét Jágóéra és sürgetően kérle:

— Beszéljen tovább!... Csak beszéljen...

— Ezelőtt tizenöt évvel — mondta csendesen a színész — én is nagyon magamra vettem a mister Gray-nek szánt oktatást. Fiatal voltam és — most már elmondhatom — szép fiú... Szépség, ifjúság, csak ennyi kell és az élet minden kaput kitar előtünk!... Véresre döngettem az öklömet én... Hiába!... Hahaha!... Csak egyetlen egy kapu nyílt ki előttem könnyen, megerőltetés nélkül... ott, abban az elhagyott, piszkos utcában... Eh, lányok, mit akarnak?... Hiába van minden!... Én tudom azt!... Én egypárszor ottahagytam, elátkoztam, megutáltam és a végén mindig csak visszatáncoltam ahhoz a kopott, szomorú kapuhoz — a szegénységhez... A negyedik emeleten van egy kis szoba. Rideg, hideg, kopott, sivár. — Ma megint visszamegyek oda... És maguk is visszajönnek a földszintre... Ugye, ott laknak, a földszinten?

A leányok csak a fejükkel bólintottak. Hallgatták a cigányt anélkül, hogy tudták volna, mit játszik. A muzsikán keresztül hangos, de nem bántó fölnevetések, szavak töredékei, az utcán szaladó villamos kocsi halk csilingelése jutottak el hozzájuk, férfiak mosolya simogatta az arcukat, egy virágáros leány jött, a kosara tele volt friss, üde szegfűkkel, ibolyacsokrokkal. Jágó vett a virágokból és a színültig töltött pezsgős poharába téve a leányok elé állította. Peppa és Lizett rámosolyogtak. Csupa szív, csupa lélek volt ez az öreg komédiás.

Peppa a kezére támasztotta a fejét. A füsttel telt levegőben fehér leányblúzok, virágos kalapok, csillogóhajú férfifejek khaotikus összevisszaságban keringtek a szemei előtt. A tagjaiban kellemes zibbadást érzett. Fölvette a poharát és ránézett Jágóra.

— Hát hiába minden? — kérdezte nagyon csendesen.

— Hiába... Erre születünk... Nem vár seholy senki és semmi... Csak egy kapu nyílik ki előttünk, az az egy!

Jágó előkotorta a zsebéből az utolsó cigarettát, rágyújtott, aztán fejedelmi gavallériával fizetett. Lucullusi este volt ez, nincstelen életében ritkán fordult elő, hogy leányokkal volt együtt...

Hárman nekiindultak a csillagos, hideg éjszakában. A fényesen kivilágított utcák lassan elmaradtak, már künn jártak a külvárosban. Befordultak egy szűk, csendes utcába. Kopott sötét kapu előtt állottak meg.

— Az egyetlen kapu, amely nekünk megnyílik — mondotta Lizett és fölnevetett a kapura.

— Az egyetlen, — ismételte Jágó, a színész — és fölötte, szürke ködbetűkkel mindig ott látom gomolyogni a nagy mondatot: Lasciate ogni speranza!...*)

A kapu kinyílt és a három ember után hangosan becsapódott.

*) „Hagyjatok fel minden reménnyel.“ (Dante: a Pokol.)

A házaseset három korszaka

Sok ugynevezett „nagyvilági“ házasságban három korszak váltja föl egymást: a szerelem, a vihar és a nyugalom korszaka.

Midőn két emberi lény az egész életre egymáshoz fűzi magát, ismerik — anélkül, hogy valójában ismernék — egymást, mert csakis az együttélés leplezi le lassankint hibáikat, melyeket elpalástolt volt az a kívánság, hogy a lehető legjobb világításban tűnjenek föl egymás előtt, de amelyek az idő multával természetesen kiütököznek és felszínre kerülnek.

A szerelem korszakának első ideje édes és bájos — a fiatal pár nem fárad bele az enyélésbe és tréfálásba s a szerelem átszellemítő lehellelte olyan mámorban tartja őket, amely egymásnak igazi megismerését lehetetlenné teszi. Csakis egymásért élnek, folytatják a mátkaság alatt megszokott viszonyt, de egymás teljes birtoklásával fűszerzetten; tobzódni a szentesített örömeiben, s nem törődve a holnappal, élnek a jelen gyönyöreinek.

Ebben az első időben, mely jobbadán a nászúton telik el, folyvást egymásra vannak utalva, közlik egymással a benyomásaikat, együtt élveznek mindent, ugyanegy, közös szellemi életet élnek, egy a szívök, egy a lelkök, s megszokják, hogy minden gondolatukat megmondják egymásnak.

Egy darabig otthon is folytatják ezt a mintaéletet. Most azonban előáll a világi élet a maga követeléseivel s kezdenek más dolgokra is ügyet vetni, amelyek nincsenek kapcsolatban az ő egybeforrottságukkal s amelyek eddigelé úgyszólván kívül estek látásuk körén.

A férjnek végre is van valaminő hivatása, foglalkozása, amely lefoglalja idejét és gondolkozását és eszmevilágának többé nem kizáróan a feleség a középpontja. Ki kell szállnia a lét küzdőterére, míg az asszony otthon marad és szintén keres magának valamelyes foglalatosságot: vagy háziasszony, vagy anya — ha elég szerencsés, hogy gyermeke van — vagy pedig van egy s más tehetsége, kedvtelése, amelynek átengedi magát. Órákig ül a zongora mellett, vagy pedig fest, vagy ír, egy szóval foglalkozik, ha elég művelt-lelkű, és így tölti ki az egyedüllétnek oly számos óráját.

Nem esnek már kétségbe, mikor reggel elválnak; a férj dolga után lát, az asszony pedig kedvenc foglalkozását folytatja. Idővel mind a ketten megszokják, hogy számos órát töltenek egymás nélkül; a férj fáradtan, ellankadtn jön haza este s nincs kedve udvariasnak és szeretetreméltónak lennie s ennélfogva nem is részesül túlságosan nyájas fogadtatásban. Ki vannak ábrándulva mindaketten — olyan józanság férkőzött a viszonyukba; az enyélésnek, tréfálózásnak vége. A férj gyakran bosszus. Az asszony gyakran hallgatag — eleinte fájdalmasan nélkülözi, de utóbb épenséggel nem érzi hiányát a korábbi

figyelmességnek és cirogatásoknak, melyek most egészen más természetűek lettek: a „megszokás“ prózai színárnyalatot ad együttlétüknek s ami egykor édes és bájos volt, az most hétköznapiassá lesz, elveszti minden varázsát. A férj nem talál többé szerelemsóvár, odaadó nőt, az asszony nem talál esdeklő szerelmest — sok hiányt érez ez is, amaz is. Hibákat kezdenek egymásban fölfedezni, amiket korábban észre sem vettek s amik most kínosan ötlenek a szemökbe, míg a jó tulajdonságokat mint magoktól érthetők tekintik. Egyik sem kedveli már a közös otthon. A férj fölkeresi az ő régi, hosszas ideig elhanyagolt ismerőseinek körét, s úgy találja, hogy nők barátainak szeretetreméltóbb, figyelmesebb feleségek van, mint neki. Az asszony látogatásokat tesz és fogad és szintén arra a meggyőződésre jut, hogy az övénél figyelmesebb, szeretőbb férjek vannak. Emez férjetlen hölgyekkel köt ismeretséget, akik nem nagyon ráartószak, az asszony meg nőtlen férfiakkal ismerkedik meg, akiknek hivatásuk: vigasztalni a félreértett nőcskéket.

Kiki a maga útján halad most már, mely nem mindig a legegyszerűsége, és most kezdődik a vihar korszaka. Egymástól elidegenülve, egymást félreismerve mindegyik vét a másik ellen. Egymásnak kölcsönös megértése, mint az első időben volt, már megszűnt, lelohadt bennök az a vágy, hogy gondolataikat közöljék egymással, mindegyik egy-egy végét húzza annak a láncnak, mely egymáshoz bilincseli őket — az egyik jobbra, a másik balra, s ha a lánc, mégis, el nem szakad, ez csak a megszokásnak köszönhető, mely még ebben a válságos időpontban is megtartja a maga jogait, vagy pedig köszönhető annak, hogy irtóznak port felverni és házasságuk disharmóniáját nyilvánosságra juttatni.

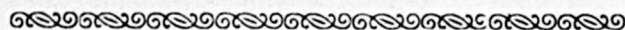
Ez az áldatlan viharos korszak néha addig tart, amíg az életnek ugynevezett „szép éveit“ el nem mulnak. Belefáradva a tusakodásokba és izgalmakba, lassankint természetesen megcsillapodnak a vénség közeledtével; idegeik, felfogásaik átalakulnak; amire vágyakoztak vagy amit kivívtak, ábrándjaik és óhajtaik leszálltak korábbi követelményeik magaslatáról és nyugalmas mederbe tértek; amit kívánatosnak tartottak, lassankint elhalványodik, elmosódik; józabbak és okosabbak lettek; tekintetök már nem révedez nyugtalanul a rózsásan intő messzeségben, hanem eszmélkedve tapad legközelebbi környezetökre, egymásra. Más szemmel nézik egymást, jellemök, természetük élei és szegleteségei, hibáik és vétségeik mind enyhébb, engedelmesebb világításban tűnnek föl; mint távoli égi háborúnak morajlása, úgy rémlik lelkökbe életüknek immár messze elmaradt viharos korszaka; kitombolták magokat, kivették részöket a szenvedésből!

Mint két hajótörött, kiket a vadul háborgó tenger a szirtes partra vetett, úgy simulnak egymáshoz, boldogan, hogy ismét megtalálták egy-

mást, habár sebzetten is és eltökélve arra, hogy támogatni, ápolni fogják egymást és együtt hordozzák tovább az élet terheit. A multnak nemes, kölcsönös feledésében, mely nemes természetekre feltétlenül hatással van, rejlik egész titka annak a vonzalomnak, mely most mindkettőjük szívében egymás iránt éled. A jótékony, a szívet melegítő nyugalmas korszak köszönt most be. A kísértések és tévedések, az élet iskolájában tett keserű tapasztalatok, mind, mind messze vannak mögöttük, ködhomályos távolban, mint valami gonosz álom; s mintegy új létre születve fakadnak még számukra halvány őszi rózsák, melyeknek a tövisei már letörtek s melyek, ha nincs is már részegítő illatuk, bágyadt kelyheikben mégis megtartják egykori nyiló pompájuknak enyhe arómáját.

És meghatottan gondolnak a vidám fiatalokorra, mikor még a rózsák nyilottak, fesledeztek, mig-nem eljött a vihar s megtörte őket és leszedte szirmaikat; és dicsérik a gondviselést, mely még életük őszén nyugalmas telet enged remélniök. És ha hó fűdi tisztos fejüket, szeliden, engesztelően mosolyognak egymásra: megtanulták, hogy beérjék egymással; boldogok, mert nem félnek többé semmitől, nem vágyakoznak többé semmire...

Dory.

Merengés

A hajnalok most sárgák, betegek
És részeg isten kincse lett a Nap.
A szél se sír. Valahol megrekedt,
Mint régi dal, ha emlékből szakad.

Az est most fáradt, öreg renegát,
Ki rossz időkbe' koldusbottal jár.
S a Hold, e sápadt, bolyongó apát
Felhőködők közt kápolnát talál.

És fázik minden. Éjnek éjjelén
A park egy fonnyadt, foszladó csokor.
A halastónak márvány lépcsőjén
Estente reszket a Vénuszsobor.

Künn a világ egy rémes éj talán,
A multam benne vezekelni jár.
És valahol egy halk, kis memoár
Korhadtt keresztnak alján sirdogál.

Holly Jenő.

Tánc

Music-hall

Mondhatnám azt is, hogy brettli, vagy bar. Az egyes helyek között nem lehet szigorú határokat vonni. Mindegyikben van zene, legtöbbször tánc is, a külföldön néhol banjo vagy gitarré. Egy közös hibájuk van minden helyeknek: borzasztóan ordít bennük az üzlet, a regie, a konzum. Aki ezekre nem gondol, az sok élvezetes, nivellált órát tölthet a lokálokban.

Mindannyi között a brémai „London Tavern“-re gondolok vissza legszívesebben, hol a hosszúra elnyúlt barhelyiség mellett egy kis grottaszerű szoba van és itt hamisítatlanabb a drinks, mint bárhol másutt. Gitaroznak itt és nagyon sok elitembert figyelhettem meg a brun-foncé függönyök mögött: lesült széparcu német leányokat, sok kieli regattistát, nagyon jó angolokat. Egész Némethont bejártam, nem hallván egyetlen-egyszer sem e szócskát: pardon! — itt ismét rábukkantam.

Ezek a táncos-helyek egyetlen a világon, ahol spontán születnek ritmikus mozdulatok. Jegyezzük meg jól, hogy a barokban a tánc sohasem volt program, mindig ott keletkezett szemünk előtt, a mixer rendithetetlenül fehér kabátja körül. A szerződött táncosok szokása sokkal újabb keletű.

Sorrendet tartani itt nem lehet. A pezsgős-pohár, a zene nyugodt, fékezett hangjai mellett vignettaszerűen jönnek a gondolatok: közben figyelünk, melegsünk, kívánunk és — a végén mindebből nem lesz semmi.

Érdekes kaszt a parkettáncosoké. A rendes, rojtos nadrágu, izzadó, provizióra leső kiszolgált pincérek helyett találtam külföldön egynéhányat, akikről érdemes beszélni. Az egyik ott hagyott mindent, mert a nőt kereste, közelségét, corsettnélküliségét és úgy vélte, hogy a tabarinben találja meg mindezt a legszebben. Nem fizetni akart a nőknek, állandóan, kötelességszerűen szeretett volna velük foglalkozni és idollá avatott minden második kis táncoshölgyet, akinek délutánonként tango vagy keleti táncórákat adott.

A nők azonban nem értették meg. Olyan ember volt, aki sokat beszélt, minden szava 18 karátos szíve vérével lévén megírva, udvariasan és szerelmesen, mint az ilyen emberek, akiken már nagyon sokat rugtak a nők. Mert hiszen könnyű a nőnek hallgatni s oldalba lökni a barátnőjét, mikor az ember, aki úgy érzi, hogy csak erre a nőre várt, a hitvallását mondja el neki szép csöndesen, egy eléggé átizzadt gallérban, a joachimstrassei „Altes Ballhaus“ ihatatlan borai között. Könnyű neki fölényesnek lenni és az ember szemébe

nézni s a lábát egymásra csapni, hogy a férfi megbolonduljon és semmit, de semmit nem gondolni mellette. Nehéz és szomorú volt a levegő az Altes Ballhausban, ha a táncosok asztalánál ültem. Szegény Rolf barátom tudóvészben pusztult el; a kollégája pedig, aki brutalizálta a nőket, társtulajdonosa lett egy nagy helyiségnek. És ma már ismert színésznők emlegetik félve a dolgozószobáját.

A genfi Kursalon barja, a chamonixi roulette-terem kordonnal elkerített tangotere, a nápojyi tengerparti lokálok, a bukaresti és párisi Moulin Rougeok, Lapin Agilek és Trocaderoak mind egyformák. Mind jettess ruhát, festett szőke nőket, de elsősorban jó zenét produkálnak. Hogy mégis miért szépek, miért beszélek róluk? Azért, mert sokan fordulnak ott meg nők, kik ezeket a helyeket az élet utolsó mentsvárának tartják, nők, akiknek gyakran szédületes a tánc-tehetségük, finom a lábuk és ott ég a lelkük mélyén egy lehetetlen nagy utálat a férfivel szemben. És amikor a táncmester ismert csatakiáltásával a parketre szólítja őket, szegény kis árpolt testük irtózik a nagy parasztkéz szorításától, a lábak hosszúra elnyulva csinálják a chassét, hogy ne érintkezzenek a partner térdével. Ez a küzdelem szép és a legyőzött mindig csak egy lehet.

Vagy tíz év óta járják mestertáncosok párosan a világot, ruhákkal és diszletekkel s a közönség elég jóízű és többnyire nagyon szereti őket. Kezdetben nagyon sokat táncolt néger a fehér nővel. Egész sima angol lépéseket csináltak, de érezték és tudatosan fokozták azt a káprázatos erotikumot, mely a nézők körében ilyenkor keletkezett. Nagyon sok volt még akkor az excentriquetáncospár, ezek között is az akrobata táncoktós volt a leggyakoribb. Volt benne valami; a nyers férfierő tánca volt ez, mely ölbekapta és hátradöntötte, a magasba dobta és félkézzel lóbálta a tehetetlen nőt.

Az apachetáncok divatja következett ezután, mely lélektanilag az előbbtől csak abban különbözik, hogy megtanította azokat, akik eddig nem tudták: hogy a nőt ütni és rugni is lehet és önzetlenebb ilyenkor a szerelme, mint máskor bármikor. Néhányan a tökélyig vitték ennek a táncnak a realizmusát: sikoltottak és halkán nyöszörögtek, véresen csókolgattak s csomószám hagyták ott a hajukat a partner kezében; színük a vörös és fekete volt, zenéjük a valse chaloupée, a valse mauve, a valse brune és — eléggé érdekes — Offendach.

Nem sokkal azután mintha újból született volna a tánc a világra. Társadalmi táncok keletkeztek, egyik a másik után; de egyik sem ölte meg a másikat, megérték szépen egymás mellett és csak egyet nem tudtak többé megérteni — a waltzert.

Mindenhol táncoltak és mindenki táncolt. Ritmusokban éltek az emberek és éjfélutáni

és selymes és gyönyörű volt a világ. Láttuk jobban, mint bármely században ezelőtt, a mi századunk vonalát, frizuráját és cipőviseletét. És mind e mögött lélek volt és fejlődési lehetőség és mindez — elrothadt!

Nem tudhatjuk, mint lesz ezután. A sanct-moritz-i Palace-hotel táncterme, melyet ezelőtt a baronne Mumm tangoja ígézett meg, most is telítve van fox-trottos párokkal; de ezeknél a pároknál már nem látunk további fejlődést s ezek nem mutatják azt a finomultságot, melybe ezelőtt önkéntelenül is belenevelődtek. Minden surrogatum, minden tánc gyáva, mert tudja, hogy elítélik, még mielőtt érvényesült.

Pedig ezeknek a táncoknak köszönhetjük, ha hölgyeink karcsuk, szókék és parfümtelek lettek, ha az eddiginél ezerszer jobban megtanulták, hogy a férfinek odaadják és tőle mégis ridegen megtagadják magukat. A szerelmi erőszak, melyet egész lapos dolgok, mint például a müncheni Schieber és a magyarba átültetett one-step egyenes sétalépéseikkel a végletekig fejlesztettek, jobban megmutatta a nőnek, mint bármi más, hogy a férfi ellen védekeznie kell — és lehet is védekeznie.

De nagy, talán a legnagyobb előnye ezeknek a táncoknak, hogy férfi egyáltalán nem is szükséges hozzájuk. Ugyanaz a harmonia: a felsőtest mozdulatlanlansága, a karok kinyújtott, kigyózó vonala, a lábak parallel mozgása és mindaz a kimondhatatlan, ami az ezen táncokhoz szükséges ruhákban rejlik, százzal jobban jut kifejezésre, ha a nő egyedül táncol, legfeljebb egy sötét ovális gyűrűvel az ujján és ha feltétlenül szükséges, egy teddy-bearrel a jobbkarján.

Ismerek fiatal hölgyeket, kiknek minden mozdulata a tavasz, az egyszerűség — az életem! Kik nem erőltetik a táncot, mert a tánc az egész lényük, mert a mi táncaink nem szünek meg, ha a zene elhallgat. Ez a néhány fiatal hölgy átviszi ezeket a mozdulatokat az utcára is, ha a kocsijából kiszáll, magányos otthoni teázásba, amikor egymásra csapja a lábait. Ő nem tud erről a táncról beszélni, de de nem is tudott még erről írni senki. A „Tanzbrevier“ egy mestertáncos műve, kinek tudatossága abban merül ki, hogy elmondja, hány próbát tart a partnerével, mielőtt a tango-versenyre megy. Maurice táncmesteri lépésekre osztja be a kreációit, lerajzoltatja és technikailag megmagyaráztatja azokat, de maga sem tudja, hogy mi is az értelmük. Oscar és Suzetteben megvolt a sokat sportolt elődek testi eleganciája, a bámulatosan kicsi láb és a bámulatosan magas cipő, megvoit a határtalan szeretet bennük a ragtime iránt, de nem tudták volna sohasem megmondani, hogy mi a ragtime.

Nem tudják ezt megmondani a mi hölgyeink sem; talán még kevésbé, mint mások. Ők nem is tehetnek arról, hogy finom összhangzásu,

kitűnően nevelt testüknek szuggerálni lehet egy ragtime-mozdulat, vagy egy fox-trot, beugrás minden vibráló amerikanizmusát. És mégis — ők és az ő mozdulataik egy fejezet az élet és az emberiség megfejthetetlen haladásában.

Ha ők anyák lesznek, gyermekük karcsubb, arányosabb lesz, mint más anya gyermeke; ők maguk nem öregszenek meg, igézőek maradnak és öngyilkossá teszik negyvenéves korukban a piruló ifjut.

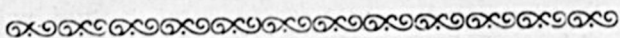
...

Ime, lehetetlen volt elválasztani egymástól a barok, szalonok és egyének táncait, amint lehetetlen kiküszöbölni a diplomáciából a franciát.

A szomorú kis éjjeli törtétek, a Gabik és Ilonok bizony ugyanazt a táncot járják, mint az előkelő házak leányai; viszont ebbe nyugodtan beletörődhetnek urileányaink, mert a táncnál is, mint mindennél ebben az életben, egy a fontos; a nuance. Az előkelő leány is, amikor táncol, csak nő és ha igazán táncol, akkor ő sokkal öntudatlanabb, mint a professionista. Viszont nagyobb szenzáció neki és nagyobb bűn vele szemben, ha táncosa a házibálon magához szorítja, mint amikor szegény kis grisetten hátravetett fejével megöleli a partnere, hogy a másik lábát kifesztve mereven nyujtsa felfelé és nem érez és nem gondol mellette semmit, csak azt, hogy mit fizet neki majd tánconként a kislány asztaltársasága...

Bálból sohasem mentem el úgy, mintha ünnepről jönnék: a lélek tele revelációkkal, a bensőmben két ószinte, szomorú leányszem képével, az érzékeimben az a sok brokát cipő és csipke, amit látni jó és művészi volt; de igen sok reggelen kocogtam be így fakó arccal és elnyűtt konflison, de ujjongó, fiatal érzésekkel, valamely nagyvárosi táncos lokálból. Nem beszéltem soha senkivel sem itt, sem ott: néztem csupán és szittam magamba a benyomásokat, amennyiben lehetett. És ragyogó lett a parkett-tánc szárnyán, az erős impressziók jogán, az egyéni érdektelenség jegyében — a Music-hall!

Heller Róbert.

Irók és könyvek

UJ KÖLTŐK. Ezzel a címmel mint a Mátyusföldi Lapok könyveinek első száma negyvenoldalas füzet jelent meg Galántán. A füzet B. Bánay Olga, Bézay Zoltán, Gazdik Róbert, Knapp Vince, Tamás (Tomaschek) Lajos és Ti hy Lajos verseit tartalmazza. Fiatal poéták mind, alakuló, forrongó tehetségek. Erősen küzdenek még, keresik önmagukat, keresik a formát érzéseiknek közvetlenül ható megszólaltatására. Sokszor még régi csapáson járnak, idegen hangon szólnak, de néha valami megüti a fülünket: egy hibátlan öntésű ezüst csengőnek tiszta, szívetsimogató szólama. Végtelenül rokonszenves nekünk mindenki, aki becsületesen küzd egy szép és

nemes célért; azért örömmel forgattuk a kis füzetet, melyben nincs semmi nagyképűség, de van sok lelkes, biztató törekvés, sok fiatalos, meleg hangulat és őszinte érzés. Akinek gyönyörűsége telik ifjú hajnalok hasadásában, tehetséges ifjú emberek szárnypróbálgatásában, az vegye meg és olvassa szeretettel a kedves versfüzetet.

Sz.-G. K.

Film

Ugy érzem, még nem született meg a film. A magaslati vonalról, mely a film szintjét fogja alkotni, még sejtelmünk sem lehet. Amit most nyujtanak, majdnem mind talmi. Az embriók és reflexek eddigi technikáján egyensúlyozva saját tehetetlenségüket, kiszámítják, mennyibe szabad a diszleteknek, a szereplőknek kerülniök és aztán méterszám lepergetik a munkát. Nemcsak nálunk: mindenütt így van ez.

Érték ma még csupán a trükk, a meredekről történő biciklizuhanás, a postakocsi szerencsétlensége, az egymásnak rohanó vonatok. A kellékek igen korlátoltak, a filmnek Reinhardtja még nem született meg.

Erzi a néző, mily határolt, kicsiny a film, melynek pedig idővel egész életet, domboru, szindús fogalmakat kell majd adnia. De nincsen még a mozinak Jules Verneje sem, aki előre megmondhatója lenne annak, hogy mit és hogyan kell majd lassanként megvalósítani.

Azt tudjuk, hogy helytelen klasszikus és modern regények átplántálása a vászonra, mert ami szinpadias — a legtöbb romantikus regény az — nem lehet filmszerű, amely regény pedig nagyrészt elméleti processzusokból, lélektani problémákból áll, — mint a naturalista regényeknél is — a filmesítésre egyáltalán nem alkalmas. Ritkák viszont a filmpantomimek, melyeknek pedig bő terük lehetne és a táncosfilmek; hiányzik egy szóval a film ritmusa. Gyakran próbálnak összeköttetést létesíteni a szinpad és vászon között (sketchek, Beck-Filmoperette); kedves, ügyes produkciók ezek, de szintén nem filmszerűek.

A kino legyen független mindentől, amit a szinjátszás regiszfere különben ismer és használ; legyen meg a maga világa, ahol rendezők, technikusok és szereplők másként használják érzékeiket, mint az életben; de korántsem másként mint a szinpadon. Astraltestek bűvös mozgása a film; egy ötödik dimenzió, melyet a kutatók reflektora éppen csak az előszobából ismer.

Keveset produkálni, de mindig jól, minden elérhető technikai eszközzel dolgozni még ráfizetés árán is és — főként — nem színészeket foglalkoztatni! Így talán közelebb férközhetnénk a felvevőgép istennőjének titkaihoz.

*

Amerikának filmipara ma egyike az elsőeknek, mert ami a bravurt és trükköket illeti, majdnem utolérhetetlen.

Gyárai egész nagy telepek, ahol házakat, ker-
teket lehet építeni és 10—12 termet fotografl-
nak egyszerre.

Szinte hihetetlen nagy áldozatokat hoznak egy
nagyobb szabású film elkészítéseért, de számítás-
sal élnek, mert rossz filmet nem készítenek.

A mi gyárainktól merőben eltérőleg használják
fel az amerikai gyárak színészeit; nem a leg-
nevesebb színházi neveket játszatják filmen, ha-
nem direkt nevelnek maguknak színészeket, kik
eleinte napi 5 dollárért statisztálnak és később
leaders (vezető színészek) lesznek.

Vegyük például John Bunnyt, a közkedvelt
Duci bácsit, ki a színpadon csapnivalóan rossz
kórikus volt és filmen viszont partnerével, a so-
vány, groteszk Fanny Finchhellel lelkesedést keltett.

Andersen Bill, filmnéven Broncho Billy, a
„fehér rézbőrű”, cowboy-lovaglásaival rohamosan
csinált karriert. Mint szimpla cow-boy kezdte az
American Bio Companynél, később rendezője
lett és egynehány éve saját filmgyárat alapított
„Essenay” védjeggyel. Gyárának szcenáriumait ő
maga írja.

A legszebb pályája Lillian Walkernek, a Vita-
graph filmgyár starjának volt, aki minif Butterick
divatlapjának egyik modellje kezdte. A Vita-
graph filmgyár egyik rendezője ott fedezte fel és
ma a filmdivák legnagyobbika.

Minden filmgyárnak megvan a stockja, a
gárdája, akik máshol nem játszhatnak.

A segédszínészeknek egyes darabokra való
szerződése úgy történik, hogy New-Yorkban a
fourtysecond-fourtyfifth street közti ugynevezett
filmszínészborzéról esetről-esetről hívják meg a
jelenlevőket egyes szerepre, melyre az illető al-
kalmas testállást és arckifejezést tanusít.

A fizetések különbözőek; statisztálásért 5
dollárt kapnak, míg a szereplők 20 dollártól kez-
dő fizetést élveznek.

Amerikának számtalan kis filmgyára műkö-
dik, melyekről itt Európában nem is tudnak; ezek
a gyárak a „compound”-nak (trustnek) dolgoz-
nak; ezen compound trade markja alatt jelenik
meg a film.

Nagyobb aktuális eseményeket — mint ná-
lunk is — három napon belül készítenek el a
filmgyárak, úgyhogy a közönség teljesen élethűen
tájékozódhatik a napi eseményekről.

*

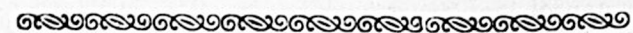
Csevegjünk talán egy keveset a francia fil-
mekről is. Mindenki tudja, hogy mennyi nagy-
szerűt produkált a francia irodalom s hogy mi-
lyen zsenijei vannak a francia színjátszásnak.
Ezekből joggal következtethetők azt, hogy a
film terén is kimagaslót produkáltak a franciák.
De bizony a film terén nem mutathat fel a fran-
cia semmi kiválóan becseset, maradandó értékűt.
Tevékenysége kimerült a trükkökön alapuló gro-
teszk bohózatokban és apachedrámákban. Ma már
azonban nem kell a trükk, a művészi szépet ke-
ressük a filmben is, valami kikristályosodott fi-
nomságot és tökéletességet. Ezzel a filmmel meg-

próbálkoztak a franciák, az ambiciózus gyárírók,
festők, szobrászok hozták létre — neve is „Film
d’Art” volt s dacára, hogy újat és szépet hozott
ez a vállalkozás, a Pathé burleszkjein, az Éclair
grandguignol drámáin s a Gaumont átlagfilmjein
nevelődött közönségnek nem kellett a művészien
szép film.

Azt el kell ismerni, hogy technikailag jók a
francia filmek, ez azonban nem elegendő arra,
hogy tényleg jó legyen a film. A franciák sujt-
szegények, nem tudják kiválasztani a filmszerű
témát, folyton banalitásokba sodródnak és ami
még nagyobb baj, nem rendelkeznek jó film-
színészekkel. Lehet, sőt valószínű, hogy van matéria,
de nem tudják a jó anyagból az értéket kiválasz-
tani. Ha azonban mégis sikerül egyet-egyét fel-
fedezniök, azt nem tudják névelni és fejleszteni.
Ennek viszont az az oka, hogy nincsenek jó ren-
dezők, miért is nincs a franciáknak olyan jó és
annyi filmstarjuk, mint az olaszoknak, dánoknak,
németeknek vagy az amerikaiaknak.

Mit csináltak a háború alatt a francia film-
gyárak? Nagyon természetesen egy csomó háborus
drámát — a legtöbbjük propagandafilm — ezen-
kívül egy garmada filmet egyetlen nagy starjkkal,
Susanne Grandaisvel, de ezek is — eltekintve
Grandais szereplésétől — éppen olyan szürke
átlagfilmek, amelyeneket tucatszámra termelt és
termel a francia filmgyártás.

Most nagyszerű gazdasági viszonyok közé
kerül majd Franciaország; ez új lehetőségeket
teremt s lehet, hogy ez majd meghozza a francia
filmgyártás renaissanceát is.

Kis tárca ~

INTERJU EGY KIS FRANCIA BABÁVAL

*Nem valami játéküzlet porlepte polcain, hanem
világosfalu, illatos, puha leányszoba szögletében,
egy hatalmas fauteuil mélyén fedeztem fel a
Francia Babát.*

*Fürtös babafejét fauteuilje támlájára fektette
s az ölében két fehér cica — Muki és Peti, mint
később bemutatta őket — dorombolt. Ő maga
is olyan volt, mint egy simogatni, becézni való
kényes kis cica. Mikor ezt megmondtam neki,
apró ezüstharang csilingelt halkán a szobában:
a Baba kacagott.*

— *Igen, én egy francia baba vagyok, engem
játékszernek tartanak maguk, komoly, „felöltt”
emberek! Pedig nagyon szeretném, ha respektál-
nák a feltűzött kontyomat s a hosszú ruhám!
Hiszen én nem tehetek arról, hogy gyerektopánt
kell viselnem, mert nem kapok sehhol 33-as női
cipőt s hogy 5-ös keztyű illik a kezemre. —
Durcás gyerekkharaggal dobta a levegőbe fehér
selyemharisnyás, glaciépőbe bujtatott lábait. —
Baba vagyok? Jó — de vigyázzon ám magdra,
aki játszani akar velem! Mert én zsarnok vagyok*

és csak parancsolni tudok. Kérdezzék csak meg Mukit és Petit, vagy a Böske babámat.

Napsugaras, gyermekesen tiszta, derüs pillantásába igyekezett egy kis szigorúságot beleerőltetni. Olyan volt a szeme, mint az első, koratavaszi ibolya, amit titokban hintünk kedvesünk fehércsipkés párnájára.

— S ha majd mégis jön egyszer valaki, aki fölöttem akar zsarnokoskodni és igazán a játékszerének tekint? Nos, az a valaki bizonyára sok-sok aranyos babaruhát hozna, virágot, selymet, drágaságot és mindent, amire csak egy magamfajta babának szüksége lehet. S mikorra a parancsolásra kerülne a sor, ó megint csak én leszek ott az ur! Mert az a valaki szeretni fog engem, nagyon. Hiszen engem mindenki szeret. És mindenki kedves és gyöngéd hozzám; puhán, cirogatóan, óvatosan bánnak velem, mintha attól félnének, hogy összetörnek engem. S ettől néha magam is félek... Mert az eltört játékszerek sorsa nagyon szomorú...

Kissé elkomolyodott. Mosolyos csillagszeme mintha fátyolossá vált volna egy pillanatra. De egy perc múlva ismét csilingelt az ezüstharang, kacagott a Baba:

— Nem, nem! A kis babák jó Istenkéje nem engedi, hogy engem baj érjen. Nekem kell hiszen a többi komoly embereket is felvidítani, nekem nem szabad busulni soha, soha!

Éreztem, hogy igaza van.

NARCISSA

Régi-régi könyvek elsárgult, foszladozó lapjain bukkant elém Narcissos legendája. S azóta mindig az önmagába oly forrón, reménytelenül szerelmes pásztoristenre gondolok, mert én ismertem késői utódját, a női Narcissost.

Tökéletesen, pompázatosan szép volt, amilyen szépen csak Hellas népének fantáziájában élhettek az antik istennők — és nem ismerte önmagát. Hideg volt és nem voltak rajongói, mert úgy járt-kelt az emberek között, mint egy más világba való lélek. A vele töltött tépelődő, hosszú órák, a kétség, az izzó vágy valami ismeretlen ragyogás után: az ifjuságunk, — most ez újra fáj nekem, — furcsán és hiábavalón, — ez a fájás már-már elfelejtett, soha újra nem álmodható álmokat, rég meghalt érzésszenzációkat idéz halottaikból.

Fájón látom, tudom, érzem újra azokat a keservesen szép együtt átsírt, atálmodott estéket, amikor még mind a ketten valami nagyot, gyönyörűt akartunk az életünkben s oly mámorosan fiatalok voltunk. A felejthetetlen palicsi nyáréjszakákat — a tó, drága kincsünk, a nagy opál, tündökölt a gyöngyszín éjszakában — s ő a Mészesség felé tárta karjait és várluk és hívtuk és álmodtuk a csodát. A tó partján álltunk és néztem őt. A tó ezüst tükrében még sohasem látott szépségben tündökölt arca, alakja. És ő is nézte — és meglátta végre. Hirtelen, villámszerűen tünt föl előtte a Szépség s beleszeretett, forró, epedő, örökre meddő szerelemmel.

S azután még álmodozóbb lett, rajongóbb s még kevésbé emberek közé való. Csak akkor éledt fel — de lobogó és vad örömmel élt ilyenkor — ha egyedül voltunk a tükör előtt. Nézte és csodálta önmagát. Lázasan ragyogott a szeme, amint nyakának és vállának hibátlan vonalában gyönyörködött, az ajkai — halvány piros kigyók a fehér arcbán — félig nyitottan, nedvesen remegtek, amint mindig közelebb hajolt tükörképéhez. Elérni, megfogni, érezni vágyta önmagát, szája önfeledten tapadt a csillogó üveglapra, megcsókolta — és visszapatant, sápadtan, megdöbbenve, csalódottan: **Hideg! Tükör!**

Két világ határán

Irla Hamvas József

Örül az idő

Mérföldes szárnyu, bozontos hófelhők repültek a déli szélben a Balaton fölött. A keleti eget még nem borították el. Onnan még leragyogott a telihold a befagyott tó acélszillogásu tükrére. Így repülnek itt a felhők évezredek óta, így ragyog a holdvilág, így csillog a befagyott tó és népek mennek, népek lünnék a partokon.

Száz esztendeje látja csak téli szelek jöttét, hófelhők omlását az a faj, mely messze keletről jött ide lóháton és úgy megkötölte egy nemzet hazájává ezt a földet, mint ahogy a tél ereje egy darab jégbe öntölte az egész Balatont. A harcok magyar nép megülte ezt a földet, száz éve ül már rajta és itt akar maradni az idők végzetéig.

Így tél idején nem sokat látszik még, hogy száz éve él itt a magyar. Ha így a szelek szárnyán Esztergomba repülhetne az ember, ott most is látna életet: idegen követek csatlósai verik föl az utcát fönn a hegyen kőből rakott ház szobáiban komoly arcu bölcs papok járnak és míg lent igrice-ének mélabus dalai zendülnek, idefönt ájtatos zsolozsmák bucsuztatják a napot és köszönlik a hajnalt.

A tihanyi fok aljában nagy, nádfődeles faház jelenti az embert. A holdvilágnál feketén válik ki az épület. Közepén kerekre kötött sátorcsucs a kémény.

Ez rajta az újabb munka, ezt már a magyarok készítették. A többi a házon még azok rótták össze, akiket a hódítók kiöltek belőle.

Bent, a tűz körül, földreterített bundákon öten ülnek. Távolabb, a sötét zugokban egy páran alusznak már. Estebéd után vannak. Fából készült testes ámpolnában jár körül az erjedt kancs-lej.

Szűrös szemű, öreg mokány ember ül a tűzhöz legközelebb. A többiek a beszédjét hallgatják. Az esti csönd, az ital ereje meg az öregember szava egyformán tüzei a hallgatóságot.

— Ugy mondják, emberek, hogy az öreg Istennek van egy széles malma. Ami anyától lett vagy magból született, minden bele kerül ebbe a malomba, mert ez az idő malma. Előbb örli a szélét, aztán fejünkre veli a lisztjét, megüti az inat, majd meg elkapja az egészet.

Hozzákerült az ivóedény, hát húzott belőle egyet. Aztán tovább mondta:

— Aki velem egyivásu gyerek volt, az más világot látott. Még másat azok, akik akkor már belevéhdedtek. Más bordában szólték azokat, más apák nemzették, más anyák szülték. Mi volt nekik az élet? Lóhátas vigalom! Nyila, kardja, fokosa csupa mulatság. Egy család, kellő összeverődött, aztán fölverték a vidéket. Aki mulatni akart, velük ment. Hol százan voltak, hol ezren.

Aztán neki! Szembe a széllel, szembe a vészszel! Egyik esztendőben le a Duna folyásán, a görög császár országába. Másik esztendőben föl a Duna mentén, a szász király földjére. Még arattak itthon a szolgák, mikor már megjöttek megint. Aranyat, ezüstöt, sok cifra szerszámot hoztak magukkal. Némelyikről azt se tudták, mirevaló. Csak a rabok magyarázták meg nekik.

— De hát, aki nem jött vissza? — kérdezte az egyik fiatal hallgató.

— No hát fiam, Sudár, ára van mindennek. Aki nem jött vissza, annak is jó dolga van a másvilágon. Még a dereka alá a subát se maga rakja. Küldött maga előtt elég szolgát a másvilágra. Ennek az időnek vége van. Valami köd feküdt a tanyákra, amitől elvesztették a kedvüket az emberek. Nem biznak már magukhoz. Arról álmodnak, ami volt. A tegnapiért eladják a holnapot. Pedig nemsokára talán már azt se tudjuk, mi volt tegnap. Valahogy nagyon sebesen örül most az idő malma. Esztergomban igen hajlík a kerekít.

— Valami szépet mondjon a régi, csatákról, Daru bátya!

— Ez se könnyű, szógám. Gyerekkoromban hallottam még mind a régit, az igazit. Nem ezen a nyelven, amit most beszélünk, hanem a régin, amit lóháton hoztak be hódító eleink. Ezt már elvesztettük. Vele veszték el a régi szép énekek. Csak úgy rostálták belőlük azt, ami megmaradt. A réginék az illata, ereje elveszett. Amit mondanak belőlük, olyan mint a szárított gyümölcs. Én mondjam? Ha mondom, úgy vagyok vele, mintha nyelvemhez váгна Guta, a gonosz isten, hogy ne tudjak szólni.

Most a kutyák ugatni kezdtek kint, az éjszakában. Az emberek felütötték fejüket. Fokosa után nyúlt csendesen mindenik.

— Micsoda megvert lélek jár odakünt ilyenkor? — szólalt meg az egyik. — Hogy meg nem fagyott ebben a nemerében!

— Majd kimegyek én, — mondta Sudár. Egyet nyújtózott, vállára vetette subáját, fokosával meglökte az ajtót és kilépett az éjszakába.

Már sötét volt egészen. A holdat eltakarták a hófelhők.

— Ki jár itt? — kiáltotta bele az éjszakába.

— Dicsértessék az Ur Jézus Krisztus! — hallatszolt a part felül.

— Ide, ember! — kiáltotta Sudár, — gyere be! Idekint megvesz az isten hidege. Megállj! Majd elzavarom a kutyákat. Gyere! Hó! Hó! Errefelé!

Az ajtót becsapta a szél. Nagy sötétség volt kint. Sudár csak akkor látta meg az idegent, mikor egészen előtte állt.

— Ki vagy? kérdezte Sudár.

— Az Ur Jézus szolgája.

— A németek istené-é?

— Az egész világ istené-é.

— Mit akarsz?

— Békességet.

— Honnan jössz?

— Esztergomból.

— Gyere be!

Beléplek a tűzhöz. Magas növésű, éles arcu fiatal bencés volt az idegen. A tűznél ülők kíváncsian néztek rá, de az arcuk nagy nyugalommal fordult feléje.

— Dicsértessék az Ur Jézus Krisztus! — köszöntött a barát. A sarokban valaki félálomban rámondta, hogy: Mindörökké. Amen. Ott a szolgák feküdtek.

— Ez nem a mi köszöntésünk, — mormogta az öreg Daru. — De, ha már idevetődöttél, melegdj meg a tűzünknel, aztán lakozz velünk. Ne igyál, ez megmelegít.

Feléje nyújtotta a kancatejes edényt.

— Csak vizet iszom. Bort csak az oltár előtt. Hogy az étellel se kínáljon hiába szívességlek, egy kis kenyeret adjatok.

— Van hús és szalonna.

— Húst csak kétszer eszem egy esztendőben: Karácsony ünnepén és Husvétkor.

— Hát ilyen rabszolga-kenyéren tart líteket a ti istentek? — kérdezte Sudár, aki csudálkozva nézte a kámzsás fiatalembert. Tetszett neki, hogy bátran, lelkesedéssel beszél és a kemény gyakorlat, metsző hideg alig látszik meg rajta.

— Krisztus Urunk halálnak halálával halt meg értünk a kereszten. Aki az ő dicsőségében akar osztozni, annak le kell mondani a földi örömökről.

— Ül le hát a tűzhöz, — hívta a barátot Daru. — Adjatok neki vizet és kenyeret. Aztán mondd meg nekünk, ki volt az a Krisztus, aki meghalt és ti mégis utána mentek.

— A Krisztus az Isten egyszülött fia, aki életét adta a mi bűneinkért. Halála után harmadnapra föltámadott és fölment a mennyekbe. Ott ül az Atya Isten jobb kezénél és akik őt szolgálják, mind meglátják az ő dicsőségét.

— Őcsém, — szólt most ünnepies komolysággal Daru, — szavadból hallok, hogy magyar ember vagy. Nem mondta neked gyermekkorodban a szülőd, hogy a mi istenünk az öreg isten, a magyarok istene? Öregek hallak, gyerekek születtek, de amerre magyar volt a magyar, nem ismertek más istent. Eladtad a magyart idegen papoknak, eladtad a lelkedet idegen istennek, aki nem jöhet be hozzánk, mert nem engedi a hatalmas öreg isten. De nem engedi be a magyar sem.

— Miért eresztitek be a Dunát? Idegenből jön az is.

— Időtlen idők óta ez az útja.

— Azóta él az egy Isten. Azóta megy, amerre akarja. Azóta se állta útját emberek karja.

— Idegen méreg bódítja véredek. Mondja így ezt a német, de ne mondja a magyar. Nekünk megvan a magunké, nem kell a másé.

— Se német, se magyar, se olasz, se morva, egy nagy akol lesz az egész világ. Szívek közösége, egy hit vallomása,

— Ládd, hogy megvert az igéző! Együgyű a szólásod. Hogyne legyen egymásnak ellensége az, aki más nyelven beszél? Hogy ne vágja egyik a másikat háboruban sereggel, békés esztendőben határérintkezéskor.

— Ha egy hite lesz mindnek, egy lesz az igazság. Hamarabb békül, nehezebben vész össze. Meg aztán nem földi országok közösségét hirdeljük, mert az Úr Jézus országa nem e világból való. A földi élet egynéhány esztendéjére a menyei élet évezrei következnek. Ott aztán már nem lesz német, magyar, olasz, morva, hanem Jézus híveinek egy tábora, akék mind egy atyának gyermekei.

— És még szolgálja se lesz senkinek? — fakadt ki a Daru.

— Egymás terhét hordozzuk az alázatosságban.

— Hát ez szolgálknak való vallás. Azért kap úgy rajta mind a cseléd. Tudom, hogy a mi tanyánkon is ezzel a hittel élnek. Jó ez nekik. Feküdj le barát, adjon neked békés nyugalmat az éjszaka.

Ezzel az öreg Daru végigheveredett a subáján. A többiek sem szóltak. Még egy csomó száraz ágat dobott a tűzre valaki. Csak Sudár maradt ülve. Ő tartja ma éjjel éllemben a tüzet. Nézte a barátot, amint elvégzi egyszerű lakomáját, aztán térdre borul, buzgón imádkozik és végül lepihen a szalmán.

Nézte sokáig a fiatal magyar a szerzetest és valami hosszú, siralni való fájdalom telepedett a szívére.

Az igézet

Amikor meghajnalodott, magas hó feküdt a vidéken, ragyogó napfény csillogott a hó fölött.

A barát égő arccal, üveges szemmel teküdt a szalmán. Tüdejébe vágott a tegnapi hideg. Forróságban didergett és kezét összekulcsolva mereven nézett előre, mintha magasban a levegőtől várna valamit.

A tanya férfinépe vette először észre a bajt és szóllan részvétellel nézte. Aztán előjöttek az asszonyok, tanácsot ültek fölötte. Egy ideig összevissza beszéltek, hogy milyen szép legény, de kár, hogy barátnak ment, aztán, hogy isten verése ez rajta, mert eladta a lelkét a németek istenének. Az öreg Harmat néne intette le őket, hogy ne csácsogjanak annyit. Az öreg Harmat néne már inkább Dérnek illetet volna be, de okos értelmű asszony volt és még a férfiak is meghallgatták, ha szólott, mert keveset szólott. Magábonult csöndes asszonyszemély volt, mióta az uralma egyszerű fölment a Bakonyba, aztán nem jött vissza többet sohasem. Barnaszemű, piros arcú lánya ott állott mellette, ennek mondta:

— Eredj lányom, Aranyos, hozz elő halhaját a fejére ennek a szegény legénynek. A hideg vette meg az istenadlát. Zsirral kenegessük meg a mellét. Valami jó erős italt hozzatok föl az alveremből. Egy kicsit meg is lehet forralni, hogy

átjárja telemét a meleg. Egy bundát alája, egyet meg fölėje.

Harmat néne szavára meg is indultak és elkezdődött a beteg gyógyítása. Megkapták a szót a többiek is, vállig vetélték egymáshoz, hogy milyen ráolvasás lenne jó. De hát használ-e ennek az idegen vallásúnak? Nem kellene-e erre megfordítva mondani, talán úgy lesz ereje a vész ellen. Ebbe már nem szólt bele Harmat néne. Hagyta az asszonyokat, hadd csácsogjanak. Maga leguggolt a beteg mellé és nézte az izzó arcot, hallgatta a rövid, forró lélegzetet, mintha abból akarná megtudni, mi lesz jó a bajról.

A fejére rakott pikkelyek könnyebbéséget hoztak a betegnek. Ahogy megkenték a mellét, szabadabban jött a lélekzete is és az erős italtól mély, üdítő álmomba merült. Amikor ezt látta Harmat néne, fölállott és egyet se szólva ment a dolga után.

A tanya keresztyén szolganépe sutlogva adta tovább egymásnak, hogy barát van a tanyán, megbetegedett, de Harmat néne vette gondjába. Ettől meg is könnyebbültek. Ilyen méltósága volt a tanyán az öreg asszonynak.

Áldás is volt a kezén, mert a szerzetes harmadnapra már sokkal jobban lett. Látta, hogy ki vezet az ápolást, hálás tekintettel nézett az öreg nénére. Amikor jobban tudott mozdulni, megfogta a kezét és fáradtan mondta:

— Holtom napjáig imádkozom érted, hogy ilyen jó voltál hozzám.

— Nem ismer engem a te istened.

— Most is lát. A házba. Á szívbe.

— Beszélnek ilyet a nézők áldozatbontáskor. De az csak ének.

— Mert a ti vallástok csak tévelygés a sötétségben. Az enyém a világosság.

Hogy pedig erre megint kipirult a beteg arca, Harmat néne rábólintott, hogy jól van, azután többet se szólt. Egy kicsit ott guggolt még, aztán fölkelte és elment.

A fagyos zimankó után enyhébb napok következtek és a szakadékok déli zúgaiban már itt-ott ütközött is a tavasz. Megindult az élet a tanyán. Bontogatni kezdték a vermeket, huzták a hálót, hogy megfoltozzák, ahol megőrölte a fonalat a féreg. A fiatal legénykéek vesszőt lödöztek nyilaikból a magasba. A nagyobbak a télen megemberedett harmadfű csikót törték lovas alá a Balaton sik partján.

A barátot már elhagyta a forró hideg. De csak nem tudott erőre kapni. Mintha valami csomóra kötve volna a mellében, úgy huzta össze. Még ki se tudott tőle egyenesedni. Kár volt ezért a szép fiatal legényért, hogy így belefészkelt a Vész. Nem használt neki se a kenés, se a ráolvasás, még az a sok imádság se, mert hogy talán nagyon messze volt ide a németek istene, azért nem hallotta meg.

A tanya szolganépe, már majd egy szálalig mind keresztyén, mohó tekintettel csüngött a barátón. Daru meg a többiek nem sokat bánták,

ha pihenéskor odaültek köréje és hallgatták tanítását a mennyei boldogság örömeiről és a szentek dicsőségéről. A fiatal Sudár is odatelepedett néha, de nem fogta meg lelkét az, amit hallott: idegén nemzetbeli emberek dolga volt az, amiről beszéltek, zsidó, frank, német embereké, neki az egyik se atyafia.

Egyszer jó langyos délelőttön kint ült a barát a ló szélén egy nagy kővön, ami a hegyről gurulhatott oda időtlen idők előtt. A gulya már kikerült a rétre, a ménes messze a meszes partok felé járt, mivelhogy legmesszebb megy a tanyától a ménes, aztán a gulya, a nyáj, a legközelebb fogják a csordát.

Sudár a halászok után indult le a vízhez és a barát mellett ment el. Szerette ezt a lelkes embert, de sajnálta, hogy egész hitével a szolgák közé keveredett.

— Imádkozol? — szólt fel hozzá.

— Elmélkedem.

— Mindig a túlvilágról? Hát honnan tudod te, hogy mi van ott és ha minél többet elmélkedel róla, jobban tudod-e?

— Ha messze vagy atyád házától, rosszul leszed-e, ha visszagondolsz rája?

— Így szereted te az istenedet?

— Így szeretem. Szeretném érte odaadni az életemet.

— Mindig csak az életetekkel kereskedtek. Csak fizetni akartok az éhségekkel meg a szomszágatokkal. Csak odavetnétek az életet, mint a haszontalan cserepel. Hát nem érzed magadban a büszkeséget, hogy visszaüsd, ha valaki ütésre emeli a kezét? Nem mondja meg neked melledben semmi, hogy embernek emberrel, fenevaddal szembeszállni milyen dicsőség? Aztán nem tudod azt, hogy mi csillog az emberek szeméből feléd, ha azt mondják, hogy ez az a viléz, aki nem ijedt meg, aki levágta a veszedelmet? Nem láttad azt még, hogyan villan föl a leány szeme, ha keményen belép az ember a tanyára?

— Nem láttam és nem akarom látni. Nem akarok leütni senkit, de akit más ütött le, azt akarom fölemelni. Amiről te beszélsz, amit te dicsőségnek tartasz, az nem embernek való. Bátor és kegyetlen tud lenni az állat is. De hol láttál állatot, mely utolsó falatját is megosztja az idegen éhezővel? Hol láttad azt, hogy az erdő vadja megbocsát és megoltalmazza még ellenfeleit is? Aztán csak ember tud úgy élni, hogy e földi mulandósággal nem törődve, magában hordozza a halhatatlanság gondolatát és nem azt a pillanatot nézi, melyben játéka a véletlennek, hanem megérti az örökkévalóságot, melyben egyetlen törvény van: a szeretet.

— Hát te mindenkit szeretsz?

— Mindenkit.

— Még az öreg istent is?

— Azt is. Mert szeretem a mező virágát, a levegőben repdeső madarat, hát ne szeretném az ember mellében fakadó érzést, ha jó a szándéka, ha tévedés is?

— Honnan tudod, hogy a mi istenünk nem igazi isten?

— Az igazi isten a megnyilatkozott egekből mondta, hogy a Krisztus az ő szerelmeles fia. Látomásokban jelent meg szent férfiakként és cselekszi, hogy elterjedjen evangéliuma az egész világon. A magyarok istene csak a magyaroké és nem is lehet a másé soha, mert egy láthatatlan hadvezér, aki mindenkinek ellensége, aki nem magyar. Fölötte áll az egy igaz isten, minden népek igaz istene, aki nem a gyűlölséget, nem a különködést parancsolja, hanem az egymás iránt való szeretetet.

Sudár felelni akart a barátának, mikor észrevette, hogy nem messze a barát mögött bujkál valami. Szó nélkül vette le a válláról az íját, ráfektette a nyilvesszőt.

A szerzetes is észrevette a dolgot és mikor jobban odanézett, látta, hogy a bokorban ember rejtezik.

— Megállj! — kiálltotta Sudárnak. — Nem látod, hogy ember? Ne bánts!

— Ha pedig lelő rejtekéből?

— Azt mondd, bátor embernek lenni gyönyörűség. Hát ne féj tőle, hívd ide!

Sudár leeresztelte nyilát, melyet már lövésre készen tartott és odakiáltott a bokorba, hogy jöjjön el, aki ott bujkál, különben lelövi.

De most sem mozdult semmi. Sudár megakarla mutatni bátorságát és oda ment a bokorhoz. Széthajtotta az ágakat és ott feküdt a földön reszketve egy félmeztelen, rongyos rabszolga, de nem az ő embereik közül való.

A fiatal viléz megragadta és fölemelte.

A szegény rongyos ember mereven nézett az ifju övére, melybe kése volt tűzve és mindegyre várta, hogy leszúrja. Támolyogva ment Sudár mellett, aki a karját fogta. Így értek a barát elé.

— Mit kerestél itt a tanya körül? — riadt rá az ifju.

— Nem tudtam, hogy itt tanya van, — nyugtázt a fogoly.

— Miért jársz akkor erre?

— Megölsz, uram, ha megmondom.

— Ha nem mondd meg, akkor is megöllek.

— Ne bánts, viléz! — esengett a barát.

— Meglásd, hazudik, ha beszél.

— Ne hazudj, fiam, — szólt neki komolyan a szerzetes. — Az Isten tudja minden gondolatodat és jobb nyugodtan, tiszta lélekkel meghalni, mint bűnös lélekkel élni.

— Beszélék és igazat mondok! — fakadt ki elszántan a fogoly.

Sudár csodálkozva nézett rá, mennyire átalakult a szerzetes szavára. A sovány meggyötört ember beszélni kezdett:

— Tudjátok, hogy túl a tavon Koppány törzsée a birtok?

— Az ő szolgája vagy?

— Te mondád, uram.

— Megszöktél tőle?

— Az Isten szava hajtott.

Legdivatosabb férfi- és női-
velour- és nemezkalapok

Mayer Vilmos és Fia cégnél

Bratislava, Nagy Lajos-tér 17., (a vármegyeházával szemben)

Férfi- és női-kalapok átvasalása olcsón elvállaltatik

BRÜCK ÉS
RÓNA

Papirgyári raktár
Papir konfektió
Papirzacskó gyártás
Írószerek

BRATISLAVA
Stefanik-út 23. sz.
Nagyméretű vágógép
a t. c. vevőknek díj-
mentesen rendelkezés-
re áll.
TELEFON 19-08

RAAB MIHÁLY
FESTÉKKERESKEDÉSE
POZSONY

ANDRÁSSY GYULA-U. 14 :: VILMOS CSÁSZÁR-T. 14
TELEFON 1230 (VÁSÁR-TÉR) TELEF, 612

FESTÉKEK: SZOBA- ÉS DÍSZFESTŐK,
VALAMINT MÁZOLÓK SZÁMÁRA,
TUBUS- ÉS GOMBFEITÉKEK, FESTŐ-
VÁSZNAK, MŰVÉSZECSETEK, VALA-
MINT NAGY VÁLASZTÉK BÉLYEGEKBEN

Lapunk
részére rek-
lámcikkek, valamint
hirdetések felvételével

Rusák Péter urat

biztuk meg, aki egy-
uttal pénzfelvétele
is jogosult, la-
kik Duna-u.
37. sz. a.

DROGERIA
a Vörös kereszthez
Pohl Ferenc

POZSONY
Szilágyi Dezső-u. 4.

Alapítva 1817.
Telefon sz. 348.

Reisner FEDORA
VARIETE

Posta-u. Republik-kávéház

Naponta előadások.

Elsőrangú erők.

Nyitva éjjel 1 óráig.

Farkas Béla cigány-
zenekara

Női-
velour- és nemez-
kalapok

átalakítása 25 koro-
nától feljebb elfogadtatik

Gross - Fischer R.
Bratislava
Ventur-utca 15. sz.

MOSDÓ-
KÉSZLETEK

DUSCHINSKY G.
nagykereskedő-cégnél
POZSONY
Köztársaság-tér 11.

Berghoffer János

magkereskedése

Alapítva 1827.

Pozsony, Vásár-tér 13.

Hirdetések
a »Tavaszc«-ban
biztos sikerrel járnak

Szlovenszkó legelterjedtebb
szépirodalmi folyóirata
Mindenütt kapható

BURIAN E., POZSONY

Duna-utca 2. sz.

Duna-utca 2. sz.

Bevásárlás — Eladás
Nagyban és kicsinyben

Bevásárlás — Eladás
Nagyban és kicsinyben

POZSONYI Kereskedelmi- és Hitelbank Részvénytársaság

Sürgőnycim: „COMMERCIALE“

Telefon: 3-09, 5-63, 9-60.

BRATISLAVA, KOSSUTH LAJOS-TÉR 9.

A legmagasabb kamatlábat téríti takarék- és folyószámlabetétek után

KLEIN JÁNOS INGATLAN- ÉS ÁRUFORGALMI IRODA, POZSONY, DUNA-U. 37.

Házak, földbirtokok, gyárak,
villák és mindennemű ingat-
lanok vétele és eladása. //

Iparvállalatok társítása, kölcsönök megszerzése.
Mindennemű árúk vétele és eladása. Külföldi
megbízások gyors és pontos eszközlése.

KÖLLN B.

fűszer- és
csemegeüzlet

Pozsony, Ventur-utca 7.

Naponta friss teavaj,
Hús- és kolbászárúk.
Cukorka különlegességek
Palackborok és likörök.

SPECIÁLIS MŰTEREM MODERN FOGPÓTLÁSRA

WEPNER GUSZTÁV

BRATISLAVA * DUNA-UTCA 26. SZÁM

RENDELŐ ÓRÁK: 9—12 délelőtt és 2—5 délután

Schwarz L. szőrme-műterem

Pozsony, Széplak-utca 35. sz.

Mindennemű szőrmeárúk készítése. — Átalakítások és
— javítások pontosan és jutányosan eszközöltetnek. —

„IZA“ KOZMETIKAI SZALON

BRATISLAVA
Stefanik-út 19. II.
emelet, ajtó 7.

Sürgőnycim: „Niva“ Bratislava

Telefon 581, postafiók 154.

„NIVA“

SZLOVÁK TÁRSASÁG s. r. o.

Gazdasági cikkek kereskedése, Bratislava, Lőrincskapu-u. 6 (színházzal szemben)

A prágai állami fagyú-központ kiosztó helye Szlovénkö részére. — Beszerez, vesz és elad gazda-
sági cikkeket úgymint minden gazdasági szükségletet. Vesz és elad, fagyut, olajat, firneiszt stb.

Pozsonyi Kereskedelmi Részvénytársaság

BRATISLAVA, Koronázási dombtér. Fiók: KOŠICE, Schalkház palota

Sürgőnycím: „Kontinent“, Bratislava.

Telefon: 15-68 és 16-78

GÉPOSZTÁLYA azonnali szállításra ajánl mindennemű gazdasági gépeket, ú. m.

Ekéket

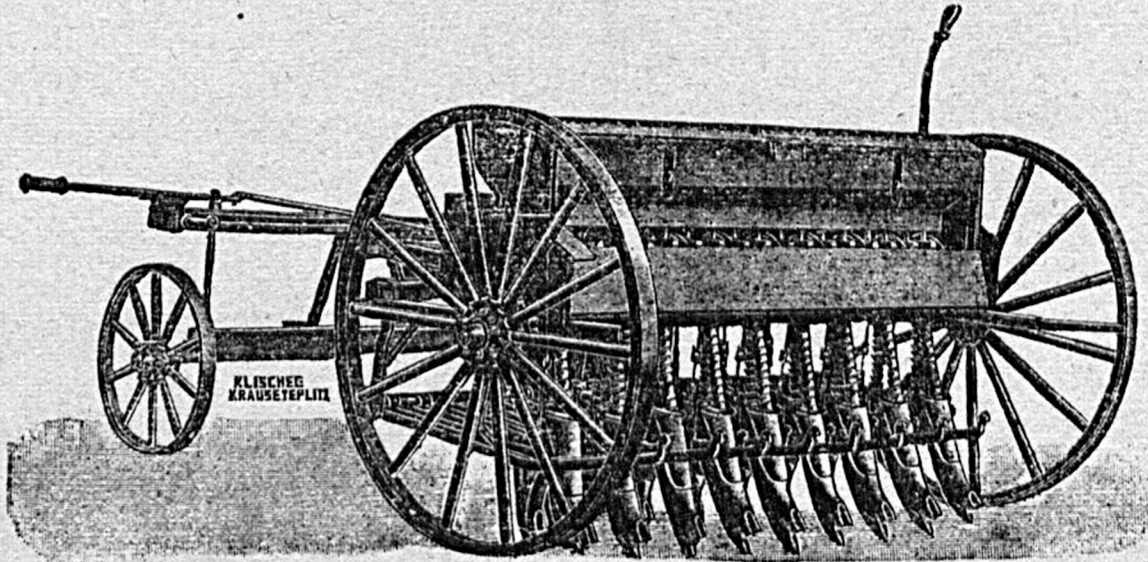
Boronákat
Hengereket
Tizedes mérleget

Vetőgépeket

Szénagyűjtőket
Szecsavágót
Répavágót

Rugófogas

kultivátorokat
Kukoricamorzsolót
Darálógépeket
Gabonatisztítórostákat

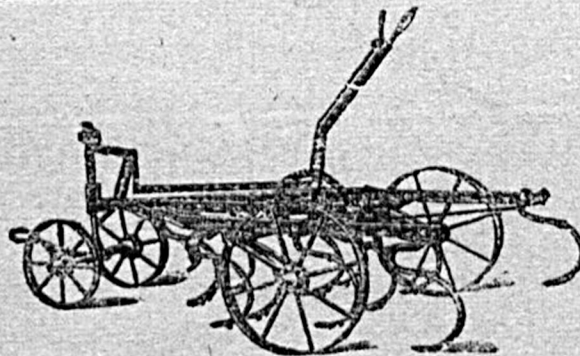
Losonci Drill-vetőgép

Borsajtókat

Szőlőzúzókat

Benzin-

lokomobilokat

Tejszeparátorokat

„HELIOFON“

Vajköpülőgépet

Gazdasági

szekereket

C.N.P. 7 rugófogas Kultivátor

ELVÜNK A legjobb szerkezetű, legnagyobb munkateljesítményű gépeknek legelőnyesebb ár mellett való szállítása.

CÉLÜNK A vevő legteljesebb kielégítése, megbízásainak pontos és körültekintő elintézésével.

SIKERÜNK A gazdaközönség és viszonteladók fokozatos meghódítása

KÉRJEN AJÁNLATOT!

KÉRJEN AJÁNLATOT!